گەڕانەوە بۆ ئاسوودەیی … ڕێزگار حەمە ڕەشید

١

هەڵوێستە نوێکانی بەشێک لەو ڕۆشنبیرانەی کە لە ڕابردوودا خاوەن پرۆژەی گرنگ بوون, پێویستی بە پێداچوونەوە و هەڵوێستە کردنێکی جددی هەیە. چونکە مەترسی سەرەکی بەتەنیا ئەوە نیە کە حیزبەکان و سیاسیەکان چۆن بێباکانە چارەنووسی نەتەوەیەک بۆ بەرژەوەندی خۆیان بەکار دەهێنن، بەڵکو بەهەمان ئەندازەش مەترسیدارە کاتێک ڕۆشنبیران دەکەونە ناو یاریەکانی دەسەڵاتەوە.

لە کاتێکی پڕ لە شپرزەیی وەک ئێستای ئەو کایە ڕۆشنبیری و سیاسیەی ئێمەدا، سیاسیەکان بەمەبەستی لەبارکردنی زۆرترین زەمینە بۆ کۆنترۆڵکردنی ئەو شتومەکانەی خۆیان، کە ئێمە پێیاندەڵێین کۆمەڵگا، هەموو ئەزمونێکی دیموکراسی و نادیموکراسی تاقیدەکەنەوە. ئەمەش بۆ ئەوەی زۆرترین شەرعیەت بە قامچیەکانی خۆیان بدەن بۆ ڕامکردنی پەنهانترین جیهانەکانی تاک وەک بوویەکی دەستەمۆکراو. ڕۆشنبیرانیش زۆرترین نوسینەکانی خۆیان کەدەرەنجامی خوێندنەوەو ڕاڤەو ڕامانەکانیانە دەخەنە پێناو ئەو سیاسیانەوە کە هیچ ئومێدێک لە کارو پرۆژەکانیاندا نادۆزیتەوە بۆ ئایندە.

کاری ئەو ڕۆشنبیرو نوسەرو هونەرمەندە حیزبیانە، ئەوەندە سادەو لاوەکی نییە وەك ئەوەی دەبینرێت، یان خۆیان پێیانخۆشە نیشانی بدەن. بەڵکو زۆر کاریگەرە. لە مێژووی دوورو نزیکی حیزبەکاندا هەمیشە بینیومانە ڕۆشنبیرەکان ڕێنیشاندەرو دەستپێشخەر بوون بۆ دروستکردنی کاریزماکان، ئەو کاریزمایانەی لە ئەنجامدا بوونەتە میرو ئاغاو دیکتاتۆرو هەمیشەش تێکڕای دەستکەوت و قوربانیەکانیان خستۆتە پێناو بەرژەوەندیەکانی خۆیان و خانەوادەو بنەماڵەکانیانەوە. هەمیشە بە بڕیارە تاکەکەسیەکانیان گەورەترین زیانیان بە بوونی مرۆڤی ئێمە گەیاندووە. کارەساتێکە ئەوەیە، ئەم هاوڕێ ڕۆشنبیرانە، وەك سیاسیەکان، هەرگیز وانە لە ئەزموونەکانی پێشخۆیان و دەوروبەریان نابینن.

سەرەتا کە دەچێتە لای "سەرۆك" یان "ڕابەر" پێیوایە کە توانای دەستکاریکردنی نەخشەی بیرکردنەوەکانی ئەوی هەیە، دەتوانێت پرۆژەکانی خۆی تێکەڵ بە پرۆژەکانی حیزب بکات و خەونە شاعیریانەکەی خۆی و هاوڕێکانیشی لەڕێگەی سەرۆکەوە بێنێتە دی. بەڵام هەمیشە ئەو ڕۆشنبیرانە بوونەتە بەشێك لە پرۆژەکانی سەرۆك و لەو پێناوەدا، نەك قوربانییان بە خەونەکانی خۆیان و هاوڕێکانیشیان داوە، بەڵکو بوونەتە پایەیەکی سەرەکیش بۆ گەشەکردنی دیکتاتۆر. زۆر جار بەناوی بێلایەنیەوە، گەورەترین گورزیان لە هەر پرۆژەیەکی سەربەخۆ وەشاندووە. بەناوی ئامانجەکانی شۆڕش و عەدالەتی کۆمەڵایەتی و سەروەری نیشتمانی و ترس لە پیلانی دوژمنان و…هتد دژی هەر دەنگێك کاریانکردووە کە ڕەخنەی بنەڕەتی لە سیستەم دەگرێت. بۆ ئەوان، باڵێکی خلیسکاوی ناو دەسەڵات لە هەر پرۆژەیەکی دەرەوەی ئەو باشترە. ڕازیکردنی دەی ڕەوتە ئیسلامیەکانیان بەلاوە گرنگترە لە گوێگرتن لە گەنجێك کە تا ئاستی نەفرەت لە هەموان بێزارو ناڕازیە، کە دەستبەرداربوون و گەڕیدەبوونی ناو سنوورەکانی پێ شیاوترە لە ژیانێکی سەرشۆڕانەی بێمانا. ئەو ڕەوتە ئیسلامیانەی، کە قوربانییان بە هەموو بەها مرۆڤایەتیەکانیان داوە بە بەرژەوەندیە تایبەتی و سیاسیەکانی خۆیان. ئەو ڕەوتە ئیسلامیانەی کە هەر ئەوەندەی دەرفەتێکیان بۆ ڕەخسا، دەنگێکی ئازاد تیرۆر دەکەن. کە لەپێناو بەرژەوەندیەکانی خۆیان و حیزبە دەسەڵاتدارەکاندا، کۆمەڵگا لە تاریکی و بێئاسۆیی و نائومێدی و نەخوێندەواریدا نغرۆ دەکەن.

هەرچەندە دواکەوتنی مووچە سووکاتیکردنەکی ڕاستەوخۆیە بە ئیرادەو ژیانی یەك بە یەكی کۆمەڵگەی ئێمە، بەوانەشەوە کە مووچەخۆر نین، بەڵام مژدەی گەیشتنی مووچە سووکایەتیپێکردنەکی زۆر لەوە ڕوخێنەرترو کارەسات ئامێزترە . ئەو برادەرە لووتبەرزانەی کە لەو بانەوە فەرمانڕەوایی دەکەن، بچووککردنەوە و لووتشکاندنی هاوڵاتیانیان کردۆتە ئامانجێکی سەرەکی، چونکە ئەوە تەنیا ڕێگایانە بۆ درێژەدان بەو دەسەڵاتە نا مرۆڤانەیەی خۆیان. ئەوان بەوە ناوەستن کە بێشەرمانە و بەبەرچاوی هەموانەوە دزی لە پارووی سەرجەم منداڵان و هاوڵاتیانی ئەم دەڤەرە دەکەن، هەڵیشدەکوتنە سەر کارەکتەر و بوونی تەکڵای تاکەکان و ڕۆژانە بیریاندەخەنەوە کە لەم نیشتمانەدا لە کۆیلەو کۆتکراو زیاتر نین.

ئەم دەسەڵاتە فاشیستە، زۆرترین توانای خۆی لە ڕامکردنی تاکەکاندا بەکاربردووە. بۆ ئەمەش، پەنای بۆ هەموو شێوازەکانی سیخوڕی و سەرکوتکردن و تیرۆر بردووە. جگە لەوەی لەشکرێکی بەربادی میدیایی پێکهێناوە تا چاوبەستراوانە داکۆکی لە حیزب و فەرمانڕەو سەرۆکەکانی بکەن. تا خیانەتەکانیانمان بە نرخی دەستکەوت و خەبات پێبفرۆشنەوە، تا سەرلێشێواندنێك بنێنەوە کەس نەتوانێت بگاتە کرۆکی ڕاستییەکان. بۆ ئەمەش جگە لەو هەموو کەناڵ و پرێس و لینکانەی بەناوی حیزب و حکومەت و بێلایەنەوە دەستگیرۆیی دەکرێن، سیاسەتی کارکردنیان بۆ دا دەڕێژرێت و لە کاروانی کۆیلەکردنی کۆمەڵگەدا ئەرکی گرنگیان پێدەسپێردرێت؛ ئێستا ئەوەشی هاتۆتە سەر کە ئەندامەکانی خۆیان بەرداوەتە تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان و لەوەش هەمان ئاژاوەیان ناوەتەوە. ئەو ئەندامە بەڕێزانەش، وەك ئەوەی ڕۆژێك لە ڕۆژان، نەك بەهای کۆمەڵایەتی، بەڵکو بەهایەکیان بۆ خودی خۆشیان نەبووبێت، بێباکانە درێژە بەو یارییە دەدەن.

ڕۆژانە دەیانبینیت بە چەندین شێوە ماکیاژی خیانەت و گەند□ی□کان دەکەن و خۆیان قوربانی سەرۆك و سەرکردە حیزبیەکانیان دەکەن، لەو لاشەوە هێرشدەکەنە سەر هەر دەنگێك کە بە ئاوازەکەی ئەوان نایژەنێت. ئەم کارەش بە زمانێکی ئەقڵانی و ڕەخنەگرانە نا، ب□کو بە زمانێکی زبر کە تا ئاستی هۆنینەوەی جنێونامە پەلدەهاوێت، وەك ئەوەی ئەو بڕە پارەیەی لە بەرامبەر کۆمێنت و پیاه□دان و هێرشەکاندا وەریدەگرن، بە نانەوەی زۆرترین ئاژاوەی لاوەکی بپێورێت. دەست ئاوەڵاکردنی ئەو هەموو چالاکانە لە تۆڕە کۆمەڵایەتیەکانداو بوونی ئەو هەموو دەزگایانەی ڕاگەیاندن، جگە لەوەی مانەوەی ئەوانی فەرمانڕەوا مسۆگەر دەکات، باشترین ڕێگەی گەیشتنیشە بە بچووکترین خانەی کۆمەڵایەتی. هەروەها ئاسانترین ڕێگایە بۆ سەرلێشواندن و لەبیربردنەوەی ڕوداوو کارەساتە گەورەو سەرەکیەکانی ژیانی ئێمە. ئەمە جگە لە هەزاران ڕێکخراوی بەناو مەدەنی و حیزبی کە لەژێر چەندین ناوی جیا جیادا ئەرکی بەرپا کردنی کەرنەڤاڵەکانیان گرتۆتە ئەستۆ، کەرنەڤاڵی گردبوونەوە بێبەرهم□کانی وەك داکۆکی لە ژنان و ڕۆژنامە نوسان و بەدواداچوونی دۆسیەکانی تیرۆرو پێشێلکاریەکان و چەندین ناوی گرنگیتر. ئەمانە نەك بەو ئەرکەی خۆیان هەڵناستن و نایگەیەننە ئەنجام، بەڵکو لە کۆتاییدا لە چوارچێوەی ئاهەنگ و کەرنەڤاڵەکاندا، ڕوداوەکە لە بارگەکانی خۆی بەتاڵ دەکەنەوە. بەمەش ڕوداوە بارگە لێداماڵراوەکە، تەنیا بۆ ماوەیەکی کەم لەیادەوەریدا دەمێنێتەوەو هیچ کاریگەریەکی لەدوا بەجێنامێنێت. لە باشترین حاڵەتدا، ڕەنگە تا چەند ساڵێك مەراسیمی یادکردنەوەی بۆ بگیرێت و ئیتر وەك بەسەرچوویەك، وەك جەستەیەکی بێگیان، وەك مردوویەك هەڵسوکەوتی لەگەڵدا دەکرێت.

٣

ئەرکێکیتر کە ئەم دەسەڵاتە فاشیستە خستوێتیە ئەستۆی ئەو لەشکرەی میدیا، بریتیە لە داماڵینی مانا لە چەمك و زاراوە گرنگەکان، دابەزاندنی ئاستی گفتوگۆ و لێوردبوونەوەکان، بەڕووکەشکردنی بینینی دیاردەکان. بۆ ئەم مەبەستەش سوودی لە نزمترین شێوازەکانی گوزارشتکردن و نوسین بینیوە، چەندین بۆشایی فیکری و تێزی ناڕۆشن دەکاتە دیاردەی گرنگ و، سەرجەم کەناڵە میدیاییەکانی پێوە سەرقاڵ دەکات. چەندین ڕۆشنبیری کردۆتە لێبووك و بە نرخی داهێنان بە کۆمەڵگەیان دەفرۆشێت. لە بەرامبەریشدا چەندین سایکۆپاتت هەیە کە چێژ لە بینینی ئەو ڕۆڵە وەردەگرن، چونکە جگە لەوەی ئاسانترین ڕێگایە بۆ ناوبانگ، ئاسانترین شێوازی دابینکردنی بژێویشە. ئەو

ب□□زانەی ئەو ڕۆڵە وەردەگرن، تەنها ب□و□□ ناوەستن بە باشترین شێوە داخوازی سەردارەكانیان جێبەجێ بكەن، بەڵكو داهێنانەكانی خۆشیانی تێكەڵ دەكەن. بەمەش تا ئاستی ئاوێتە بوون لەگەڵ كارەكتەرە لێبووكئاساكەیاندا دەڕۆن و دەیانەوێت درۆكانمان بە حەقیقەت پێبگۆڕنەوە. كە دەیانبینیت، پێتخۆشە بڕوا بهێنیت كە ئەوانە گێلن، كەچی وەك تلیاك تێكەڵ بە مولوولە خوێنەكانی جەستەی كۆمەڵایەتیمان دەبن ، بە باشترین شێوە گەراكانیان لەو جەستەیەدا دادەنێن.

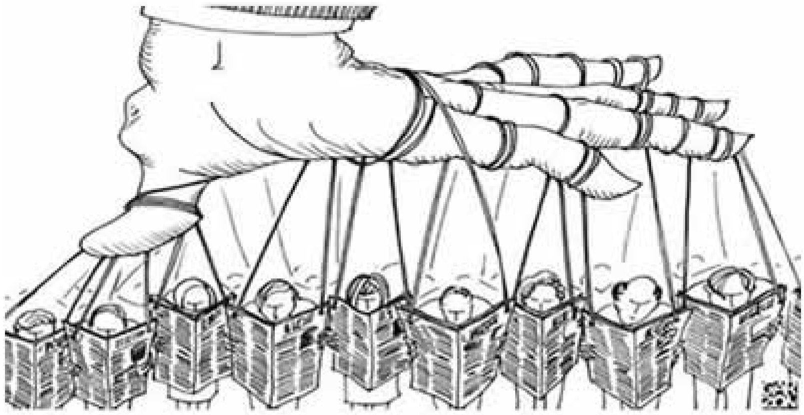

بەجۆرێك ئەگەر لە ئان و ساتی خۆیشیدا كاریگەریەكانی نەبینرێت، ئەوا بێگومان لە ئایندەیەكی نزیكدا نیشانەكانی دەردەكەون. چونكە ڕمەكانیان ڕێك بە ئاراستەی فەنتازیا و خەیاڵی لاوان و گەنجان دەهاون، ئەو ڕمانەی برەو بە ئاژاوەكانی بیركرنەوەو سەرلێشێواندن دەدەن، تا لە ئەنجامدا یان بیانكەنە ملكەچێكی بێمێشكی دەسەڵاتە بێبەزەییەكانی ئەوان، یان ببنە مووریدێكی نابینای ئیسلام و گرووپە ئیسلامیەكان. بەمەش جگە لەوەی مانایەك بۆ ئازادی و دادپەروەری و مافی تاك و هەڵبژاردن ناهێڵنەوە، هەر دەرفەتێكیش لەناو دەبەن ” ئەگەر هەبێت” بۆ شیكار و خوێندنەوەی قووڵی ژیان و بارودۆخەكان. ئەوان بە باشی ئەوە دەزانن ئەگەر بیركردنەوە لە ڕووكەش تێپەڕێت، ئەگەر دیاردەكان هەڵكۆڵینیان لەسەر بكرێت و ه□□ب□و□ش□نر□ن و شیكرێنەوە، ئەوا ئەو ژیانە شاهانەییەی ئەوان هەنگاوێك نزیكتر دەبێتەوە لە كۆتایی. بۆیە هەوڵدەدەن ڕێككەوتن لەگەڵ دوژمنترین و گێلترین مرۆڤەكاندا بكەن و بیانكەنە كاریزماو شیكاری بارودۆخەكانیان پێبنووسن. ئەو جۆرە لە شیكار كە تەنها خزمەت بە بەرژەوەندی دەسەڵاتداران دەكات. ئەو جۆرە لە نووسین، كە ئەگەر ڕەخنە ئامێزیش بێت، ئەركی سەرەكی ئەوەیە كە ڕەخنە بێبەها بكات. لە دووبارەكردنەوەی چەمكەكاندا بە چەندین شێوازی ناقۆڵا و بۆ چەندین جار و چەندین مەبەست، ژیان لە واتا قووڵەكانی چەمكەكان

دادەماڵێت، دەیانکاتە بابەتی وتراوو کول و دووبارە. بەمەش ئەو زەمینەیە فراوان دەکات کە دیاردەکان تەنها لە ڕووکەشدا دەهێڵێتەوە، کە دەرفەتی پرسیار و بەدواداچوون و لێکۆڵینەوە لەبار دەبات. ئیتر دەبێت هەمووان بەیەك چاوو لەیەك گۆشەنیگاوە بڕواننە دونیا و ڕوداوو دیاردەکان، دەبێت هەمووان لە چوارچێوەی بەرژەوەندیەکانی دەسەڵا تەوە ڕەخنەو خوێند□ن□وەکانیان دا بڕێژن.